

Refleksyvusis skaitymas: raktas į suvokimą

Ildikó Bárdossy, Margit Dudás, Csilla Pethőné Nagy, Erika Priskinné Rizner

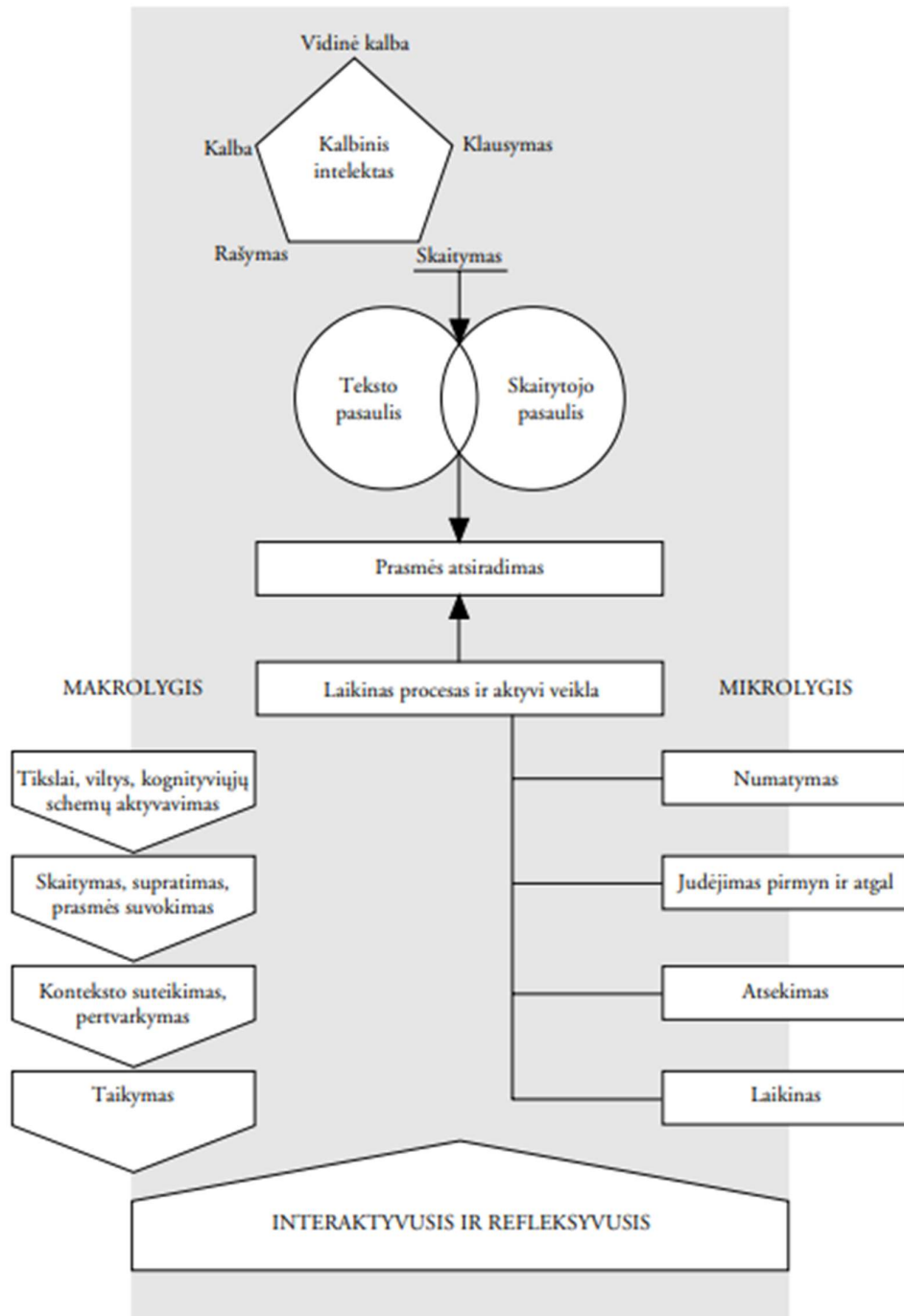
Skaitymas kaip interaktyvusis ir refleksyvusis procesas

*Skaitymas – tai išskyta, į kurią autorius atsineša žodžius, o skaitytojas – prasmę.
Paulis Ricoeur*

Naujausi pažinimo, informacijos apdorojimo, kalbos mokslo ir skaitymo bei atminties sąsajų tyrimai labai praplėtė septintajame dešimtmetyje vykdytus bihevioristinius skaitymo tyrimus. Biheviorizmo pateiktą pasyvaus žmogaus įvaizdį keičia mokymosi pasitelkiant „agentūrą“ teorija – nuostata, kad žmogus aktyviai apdoroja ir vartoja iš aplinkos gautą informaciją. Tokių pokyčių pagrindą padėjo Jeanas Piaget (1896–1980), kurio požiūris į tyrimo subjektą ir metodą padarė didžiulę įtaką šiandienos skaitymo tyrimams. Kitas veiksnys, lėmęs kognityviąją psichologijos kryptį, buvo informacijos mokslų raida. Anot kognityvizmo teorijų, žmogaus intelektas – tai pirmiausia proto gebėjimas apdoroti informaciją.

Skaitymas, vienas iš svarbiausių žmogaus mokymosi įrankių, visada buvo viena iš veiksmingiausių informacijos priėmimo formų. Mokslininkai sutaria, kad skaitymo procesas susideda iš dviejų svarbiausių dalių: gebėjimo atpažinti žodžius ir gebėjimo suprasti bei apdoroti tekstą, suteikti jam prasmę. Kad suvoktų prasmę, skaitytojas renka informaciją apie tekstą remdamasis ankstesnėmis žiniomis, pasaulio pažinimu ir kognityviosiomis schemomis, sutvarkytais pagal prasmes ir sandarą. Skaitymas kaip supratimo ir taikomojo mokymosi priemonė, orientuotas į tikslą, o skaitytojas, norintis iš skaitymo gauti naudos, turi turėti motyvą skaityti. Norėdamas suvokti prasmę, skaitytojas nuolat kuria hipotezes ir daro prielaidas, ko galima toliau iš teksto tikėtis. Skaitant hipotezės tikrinamos, taigi skaitytojas juda pirmyn ir atgal. Todėl jo supratimas yra laikinas, kintantis priklausomai nuo gautos informacijos interpretacijų.

Galutinis suvokimas atsiranda įgytas žinias pritaikant. Todėl skaitymo rezultatas yra kitokių žinių, kitokio mąstymo ir kitokio elgesio įsisąmoninimas, t. y. naujų, individualių schemų kūrimas. Geras skaitytojas imasi aktyvaus vaidmens, įsitraukdamas į suvokimo procesą visas kaip asmenybė tiek pažintiniu, tiek ir emociniu požiūriu, apmąstydamas ir įnešdamas tekstą į savo asmeninį kontekstą. Visa tai vaizduojama schemoje:

Toliau pateikiami trys pavyzdžiai rodo, kaip mokytojas klasėje gali pagelbėti suprasti skaitomą tekstą taikydamas interaktyvųjų ir refleksyviųjų požiūrį į skaitymą. Pirmame pavyzdyje skaitoma literatūra, antrame – istorijos šaltiniai, o trečiame – techniniai tekstai, būdingi mokytojų mokymui.

Literatūros mokymas kaip priemonė pažinti save ir pasaulį

Meno kūrinys nėra „nekintamas“ ne todėl, kad įvairiems žmonėms perteikia vieną prasmę, bet kad įvairias prasmes perteikia tam pačiam žmogui.

Rolandas Barthesas

Literatūros tekste lingvistinės formos yra sąmoningos ir apgalvotos kūrybinės veiklos rezultatas. Tai reiškia, kad tradicinis ryšys tarp ženklo ir to, ką jis žymi, laikinai išnyksta, ir todėl skaitant bei suvokiant literatūrą kyla konkrečių problemų.

Be to, literatūros tekstai yra tarpusavyje priklausomi, susiję vienas su kitu, įvairiais laikotarpiais ir įvairiose kultūrose vaidina skirtingą vaidmenį, – šis jų bruožas vadinamas intertekstualumu. Pastarųjų metų skaitytojo reakciją vertinančios teorijos skaitytoją taip pat laiko kultūriškai ir istoriškai apibrėžtu veiksmu. Istorinis skaitytojo kontekstas lemia tai, kaip jis suvokia prasmę. Šios teorijos, be kita ko, tvirtina, kad skaitytojas yra ne vien pasyvus informacijos priėmėjas, bet ir interaktyviojo proceso dalyvis – skaitytojui tenka svarbiausias vaidmuo kuriant prasmę. Todėl jis skatinamas apmąstyti ne tik tekstą, bet ir save patį. Skaitytojo suvokimas priklauso nuo ankstesnių jo žinių, be to, turi įtakos ir tai, ar jis gali užmegzti su tekstu dialogą, t. y. ar geba formuluoti klausimus ir nustatyti svarbiausias teksto problemas.

Klasėje mokytojas padeda mokiniams suvokti literatūros kūrinį:

- padėdamas jiems skaitant kryptingai naudotis jau turimomis žiniomis;
- skatindamas mąstyti apie tai, kaip vartojami literatūros simboliai;
- ragindamas skaitančius mokinius kelti klausimus ir asmeniniame estetiniame kontekste apmąstyti estetinius bei empirinius skaitymo patirties aspektus.

Tvirtai tikiu skaitytojų reakcijos ir transakcijos teorija*, todėl man tekstas – tik žodžiai popieriuje, kol skaitytojas neprisiliečia prie jo su savo žiniomis ir patirtimi. Katedros posėdžiuose ir diskusijų dalyvių pasisakymuose dažnai kyla kūrinio literatūrinės vertės klausimas. Kartą man buvo pasakyta: „Gal jums asmeniškai ši knyga ir nepatiks, bet mes visi turime pripažinti, kad ji puiki“. Nors ir nebuvo priešiška nusiteikusi prieš tą kūrinį, tokiu teiginiu nepritariau.

Nemanau, kad *privalau* pripažinti, jog kokia nors knyga yra gera (arba puiki, kaip šiuo atveju!) nepriklausomai nuo autoriaus ketinimų. Pavyzdžiui, dievinu kalambūrus ir kažin ką padaryčiau, kad tik gaučiau paskaityti ką nors naujo, parašyto britų fantastu Terry Pratchetto, o mano vyras tik dūsauja ir slepiasi po antklode, kai aš piktdžiugiškai įsitaisiusi pradedu skaityti naujausią jo kūrinį. Vyras nekenčia kalambūrų kaip humoro, ir Pratchettas jam visiškai nejuokingas. Man Pratchettas – humoristas, jam – kančia.

Knyga be skaitytojo – tai tik perdirbta mediena, ir skaitytojas negali ištraukti į kūrinį neįdėdamas į jį savo gyvenimo patirties. Geros knygos jaudina daugelį skaitytojų, todėl joms ir prilimpa tokia etiketė. Jaučiuosi patenkinta, nepriskirdama knygos prie gerų, jeigu ji manęs nesujaudina. (Gyvai prisimenu, kaip mano vidurinės mokyklos anglų kalbos mokytojai gūždavosi iš baimės, kai nesutikdavau su jais dėl kanoniškos „puikios“ literatūros. Kai man buvo septyniolika metų, *Mobis Dikas* mano gyvenimui neturėjo jokios įtakos, ir man nebuvo gėda tai pasakyti!)

Dabar, kai pati turiu savo klasę, labai stengiuosi išmokyti mokinius pažvelgti į knygas savo pačių akimis. Ar sakau mokiniams, kad knyga yra puiki arba gera? Ne. Pereinu didžiausias kančias prieš siūlydama vaikams knygas. Stengiuosi neatsilikti nuo leidžiamų naujų knygų, daug ir nuodugniai skaitau jaunimui skirtos literatūros

norėdama rasti knygų, kurios jam patiktų. Tačiau *niekada* savo mokiniams nesakau, kad knyga yra puiki, aiškiai neparodydama, kad tai tik mano nuomonė, o jie turi visišką laisvę jai nepritari. Manau, kad jie turi tokias pačias teises kaip ir aš vertinti knygas, kurias skaito. Jų schema nėra mano schema. Negalima atskirti skaitytojo nuo teksto.

Ir tai gerai. Bent jau mano vyras taip mano. Jam niekada netenka jaudintis, kad aš imsiu skaityti jo Hemingway'ų. O man niekada nereikės laukti savo eilės, kad perskaityčiau naujausią Pratchetto knygą.

Gretchen Lee

*Žr. Rosenblatt, L. (1978). *The reader, the text, the poem: The transactional theory of the literary work*. Carbondale, IL: Southern Illinois Press; (1994). Carbondale, IL: Southern Illinois Press.

Istorijos šaltinių skaitymas – galimybė praeitį susieti su dabartimi

Mūsų nedomina praeitis ir dabartis, o tik viena laikė gyvenimo ir žmonių santykių istorija.
Miklósas Mészöly

Istorijos mokymo vidurinėje mokykloje tikslas – supažindinti mokinius su kuo daugiau istorijos šaltinių. Kiekvienas objektas ar dokumentas, perteikiantis tam tikras praeities žinias, laikomas istorijos šaltiniu. Skaitydami istorijos šaltinius, mokiniai:

- įgyja žinių, jas interpretuoja ir taip pasiekia naują suvokimo lygį, leidžiantį geriau susieti praeitį su dabartimi;

- tampa mąstančiais skaitytojais, išmoksta skaityti tekstą apmąstydami ir susidarydami nuomonę apie tai, ką perskaitė.

Istorijos šaltinių skaitymo įgūdžius reikia ugdyti pamažu. Pirmiausia svarbu išmokti kritiškai apmąstyti pagrindines teksto mintis. Tam reikia išmokyti mokinius naudotis daugeliu būdų, pavyzdžiui, *pakartotiniu dėmesio sutelkimu*, kai, išsiaiškinus žodžių ir minčių prasmę, dėmesys sutelkiamas į gerų klausimų formulavimą. Geri klausimai šiuo požiūriu yra tie, kuriais siekiama išsiaiškinti, rasti argumentų, priežastis ir padarinius. Kad tekstas paaiškėtų, tai, kas perskaityta, pravartu išreikšti vaizdiniais simboliais. Pavyzdžiui, nagrinėdami viduramžius, mokiniai gali sudaryti viduramžių miesto žemėlapi.

Kitas žingsnis – rašytinius istorijos šaltinius, kurie atspindi skirtingus požiūrius, mokomasi palyginti. Mokiniai turi ne tik interpretuoti, ką perskaitė, bet ir rasti, koku požiūriu galima būtų tuos tekstus palyginti. Tai veda dialogo su skaitomu tekstu link. Mokinių mąstymą gali paskatinti užduotis sudaryti lentelę, rodančią panašumus ir skirtumus. Toliau pateikiama lentelė rodo, kaip katalikų ir protestantų šaltiniai aprašo Istváno Bocskai'aus (Vengrijos kovų su turkais ir vokiečiais karo vadas, 1604–1606 m. – Transilvanijos kunigaikštis) ir Gáboro Bethleno (Transilvanijos valdovas protestantas 1613–1629 m.) vaidmenį.

KATALIKŲ ŠALTINIAI APIE ISTVÁŇĄ BOCSKAI'Ų Vilmosas Fraknói'us, 1863 m.	BENDRI BRUOŽAI	PROTESTANTŲ ŠALTINIAI APIE ISTVÍŇĄ BOCSKAI'Ų Károly Szászas, 1865 m.
Bocskai'us buvo suktas ir nedoras; egoistiškas ir godus; apgaudinėjo lengvatikius žmones. Opozicionieriai protestantai troško ekspansijos, kuri vedė į pilietinį karą ir kančias. Jie puldinėjo katalikų vienuolynus ir vienuolius	Žmonės buvo nepatenkinti užsienio samdinių antpuoliais ir protestantų persekiojimu. Bocskai'us greitai užkariavo šalį	Bocskai'us ėmėsi ginklo, siekdamas atkeršyti už jam padarytą skriaudą. Jis norėjo grąžinti religijos laisvę. Buvo paskelbtas Vengrijos ir Transilvanijos valdovu
APIE GÁBORĄ BETHLENĄ		
Kovingas. Pasirinko tinkamiausią momentą Habsburgų kunigaikščiui užpulti. Besztercebánya (Banska Bistrica) jis sukvietė į kovą visos šalies katalikus ir lojalius bažnyčios vadovus. Per jį šalį nusiaubė totoriai	Besztercebánya (Banska Bistrica) paskelbtas Vengrijos valdovu. Įsivėlė į karą su čekais	Buvo labai teisingas, išmintingas, tolerantiškas religijos atžvilgiu. Matydamas Bohemijos nepasitenkinimą, prisidėjo prie protestantų kovos už „bendrą šventą reikalą“ (Trisdešimties metų karas). Sulaukė netikėtos ir greitos sėkmės. Besztercebánya Nacionalinė asamblėja ir protestantų dauguma pripažino jo teises

Analizuojant šaltinius, labai svarbu išsiaiškinti mokinių nuomones diskutuojama tema. Nesutarimai, atsiradę nagrinėjant tekstą, geriausiai atveju peraugs į debatus, kuriuose mokiniai pasinaudos jau turimomis žiniomis. Tai gali atvesti prie diskusijos, kodėl istorines asmenybes ir jų poelgius svarbu nagrinėti keliais skirtingais požiūriais. Siekiant atskleisti sumenkinimus ir iškraipymus (be paprasto šaltinių su reiškiamu skirtingu požiūriu palyginimo), būtina atkurti autoriaus motyvus ir svarbiausius interesus. Kaip tik tada atsiranda kritinis suvokimas. Mokiniai pasiekia šį lygį, jeigu skatinami savo žinias apibendrinti (ir, jei reikia, papildyti) dalydamiesi vieni su kitais. Toliau pateiktoje lentelėje parodyti skirtingi požiūriai į ispanų susidūrimą su actekais – kaip indėnai žiūrėjo į ispanų užkariautojus ir atvirkščiai – ir kas lėmė iškraipymus.

AUTORIUS, ŠALTINIS	INDĖNAI, VIETOS GYVENTOJAI	ISPANAI	KĄ RODO IŠKRAIPYMAI?
1528 m. ACTEKŲ KRONIKA	Išsigandę, nežino, ką daryti, laukia ispanų nesigindami	Turi pabūklų ir ginklų, jodinėja ant elnių ir yra balti kaip kalkės	Pabrėžia nepažįstamus ir skirtingus dalykus. Indėnai tiki, kad užkariautojai yra dievai
BITTERLIO PASTABOS	Tai pagonys, garbinantys totemus, vagiantys ir praktikuojantys kanibalizmą bei poligamiją	-	Visi neigiami indėnų bruožai siejami su pagonybe. Vyrauja bloga nuotaika. Perdedamas kanibalizmas
ANTONIO PIGAFETTA'OS DIENORAŠTIS	Primityvūs ginklai. Puola baisiausiai šaukdami	Matydami, kad vietos gyventojų gerokai daugiau, ispanai išsibėgioja. Kai kurie su savo herojišku kapitonu Magellanu kovoja toliau	Perdedamas vietos gyventojų skaičius. Tikslas – įamžinti herojišką kapitono įvaizdį
ISPANŲ VIENUOLIO DOMINIKONO LAS CASASO HISTORIA DE LES INDIAS	Prastai apsiginklavę ginasi nuo savo engėjų	Gerai ginkluoti ir žiaurūs	Mėgina pateikti objektyvų vaizdą. Indėnai užjaučiami. Ispanų žiaurumas gali būti perdėtas

Mokytojas gali parodyti, kad kritinis skaitymas gyvybiškai svarbus ir šiais laikais, palygindamas straipsnius ar naujausių įvykių komentarus iš skirtingų laikraščių. Galutinis istorijos šaltinių skaitymo ir aptarimo tikslas – pripažinti, kad praeitis – tai dabarties įžanga ir kad jos yra neatsiejamai susijusios.

Profesinių tekstų skaitymas kaip rengimas mokytojo profesijai

Aš manau – ir visada maniau, – kad profesinių tekstų įsiminti nereikia, bet būtina juos suprasti, apsvastyti ir patikrinti praktiškai taip, kad įsigertų į kraują.
Studento mintys

Be abejonės, tie, kurie studijuoja pagal mokytojų mokymo programas, susidaro išankstinę nuomonę apie savo būsimą profesiją – apie mokinius ir mokymąsi, apie mokymą, mokomąjį dalyką ir mokomąją medžiagą bei apie mokytojo vaidmenį. Tokia nuomonė susiformuoja ankstesnės asmeninės patirties, įgytos per dvylika mokymosi mokykloje metų, pagrindu. Būsimas mokytojas turi apmąstyti savo išankstines, dažnai besąlygiškas nuostatas, idėjas ir vaizdinius prieš nusprendamas, ar juos reikia keisti, o jei taip, tai kaip ir koku mastu. Tokios analizės nesant, teorinės žinios, įgytos

studijuojant mokytojų mokymo programą, bus neveiksmingos, o naujasis mokytojas mokys taip, kaip ir pats buvo mokomas.

Esame įsitikinę, kad pirminis besimokančio studento požiūris į mokymąsi gali išryškėti skaitant profesinius tekstus, jeigu tai darydamas būsimasis mokytojas aiškinasi, analizuoja, interpretuoja ir apmąsto savo patirtį. Galėdami palyginti asmeninę patirtį su profesiniais tekstais, būsimi mokytojai suvokia interaktyvų ir refleksyvių mokymosi procesus. Lyginant susiformuoja būsimų mokytojų asmeninės nuostatos ir prielaidos, kurias vėliau galima keisti.

Mokytojo profesijos įvado kurse siekiant minėtų tikslų galima taikyti daugiapakopį procesą. Pradžioje studentai supažindinami su ugdymo žurnalais, knygomis ir įvadiniais darbais, kur rašoma, kaip pasiruošti mokytojo profesijai. Daugeliui pirmakursių tai pirmoji pažintis su tokio pobūdžio knygomis ir žurnalais.

Vėliau studentams galima skirti užduotį išdėstyti savo nuomonę apie mokymą ir mokymąsi. Galimos tokios temos: mokyklos funkcijos (mokinių mintys apie mokyklą), „paslėptoji mokymo programa“ (kas vyksta mokykloje šalia akademinio mokymo), mokytojo savęs pažinimo šaltiniai ir elgsena. Skaitydami nurodytus tekstus, studentai skatinami atsakyti į tokius klausimus: ar teksto turinys atitinka mano patirtį; ar galėčiau ką nors pridurti; ar čia yra kokių nors prieštaravimų; ar man kilo klausimų šiuo požiūriu; ar tai, ką skaitau, verčia mane mąstyti; ar tai ką nors primena; ar tai, ką perskaičiau, atitinka mano žinias; ar kitų nuomonė tokia pat kaip ir mano?

Galiausiai būsimi mokytojai tekstus, knygas ir tyrimų aprašymus gali rekomenduoti vieni kitiems. Dabar jie naujai suvokia savo pačių mąstymo procesą, žinias ir požiūrį į mokymą, ir šis sąmoningas žinojimas išliks iki pat studijų pabaigos.

Mūsų patirtis rodo, kad studentų parašyti apmąstymai susiję su tekstų turiniu ir klaseje taikomais metodais. Tai leidžia bendrauti su klasės draugais ir apmąstyti bendraamžių patirtį bei nuomones.

Štai keletas tokių studentų apmąstymų:

„Pratybos (...) prikaustė mūsų dėmesį prie skaitymo. Skaitymą tekstą nuolat vertinome keldami klausimus „kaip?“ ir „kodėl?“ (...) Besimokantys mokytojai dalyvauja šiame procese, jei nelieka pasyvūs skaitytojais, bet stengiasi tai, kas skaitoma, susieti su ankstesne savo patirtimi.“

„Skaityti ir aptarti profesinius tekstus buvo nelengva. Sunku juos suprasti – čia tiek daug terminų. Bet turinys man patiko.“

„Aš manau – ir visada maniau, – kad profesinių tekstų įsiminti nereikia, bet būtina juos suprasti, apsvarstyti ir patikrinti praktiškai taip, kad išgertų į kraują. Mano nuomone, šios pratybos yra geros, nes studentai gali diskutuoti, siūlomą temą iš karto priimti, pakeisti ar atmesti.“

„Profesinių tekstų neįmanoma kruopščiai išnagrinėti, nes jie per ilgi ir jų per daug. Svarbiausia – išanalizuoti tas dalis, kurios atitinka ankstesnę mūsų patirtį. Man patinka skaityti kritiškai. Taip lengviau tekstą apdoroti.“

„Labiausiai patiko, kad turėjome progą diskutuoti su kurso draugais ir išgirsti skirtingas nuomones. Todėl manau, kad geriausios paskaitos buvo tos, kurių metu galėjome visi laisvai išsakyti apmąstymus ir patirtį, kurie atsirado reaguojant į tekstą. Netgi trumpa ištrauka, galbūt viena ar dvi eilutės, gali sužadinti tiek daug įvairių nuomonių.“

(Iš pirmo kurso studentų 2001 m. kovo 29 d. apmąstymų raštu)

Apibendrinant galima pasakyti, kad skaitymas ir interaktyvusis (refleksyvusis) profesinių tekstų apdorojimas labai praverčia rengiant mokytojus. Pradinėse mokymo stadijose ir vėliau studentams tai suteikia galimybę atskleisti savo patirtį ir anksčiau įgytas žinias, taip pat tai, kas numanoma, paversti aiškiu žinojimu. Ir kadangi

svarbiausių mokymosi prielaidų sklaida yra nuolatinis mąstymą skatinantis procesas, tai gali praversti ne tik studijuojantiems mokytojams, bet ir dėstytojams.

Literatūra

- Baker, L., & Brown, A. L. (1996). Metacognitive skills and reading. In P. D. Pearson (Ed.), *Handbook of reading research* (pp. 353–395). New York & London: Longman.
- Berniþ, L., & Révész, G. (Eds.). (1995). *A pszichológia alapjai* [Fundamentals of psychology]. Budapest: Tertia.
- Cserhalmi, Z. (2000). *Amit az irodalomtanításról tudni kellene* [What we should know about teaching literature]. Budapest: Korona Kiadó.
- Czachesz, E. (1999). Az olvasásmegértés és tanítása [Teaching reading comprehension]. *Iskolakultúra*, 2, 3.
- de Corte, E. (1997). A matematikatanulís és – tanítás kutatásának fő íramlatai és tívlatái [Main directions and prospects of learning and teaching mathematics]. *Iskolakultúra*, 12, 19.
- Falus, I. (2001). Pedagógiai mesterség – pedagógiai tudís [The profession of education – the knowledge of education]. *Iskolakultúra*, 2, 21–28.
- Fisher, R. (1999). *Hogyan tanítsuk gyermeinket gondolkodni?* [How to teach our children to learn?]. Budapest: Műszaki Kiadó.
- Flavell, J. H. (1981). Cognitive monitoring. In W. P. Dickson (Ed.), *Children's oral communication skills* (pp. 35–60). New York: Academic Press.
- Gardner, H. (1991). *The unschooled mind: How children think and how schools should teach*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Graves, D. (1982). *Writing: Teachers and children at work*. Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books.
- Luria, A. R., & Zudovich, F. A. (1971). *Speech and the development of mental processes in the child*. Harmondsworth: Penguin.
- Nanszíkne, C. I. (2000). *Milyen legyen a jó pedagógus? A tanulók elképzelései az iskoláról* [What should a good teacher be like? Pupils' ideas about the school]. *Katedra*, (Sept. 10, 2000).
- Ogden, C. K., & Richards, I. A. (1923). *The meaning of meaning*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Réthy, E. (1998). Az oktatási folyamat [The process of instruction]. In I. Falus (Ed.), *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásihoz* [Didactics. Theoretical fundamentals for learning teaching] (pp. 221–270). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Szabó, L. T. (1999). A reflektív tanítás [Reflective teaching]. *Educatio*, 3, 500–506.
- Tarkó, K. (1999). Az olvasás és a metakogníció kapcsolata iskoliskorban [Relations between reading and metacognition at school age]. *Magyar Pedagógia*, 2, 175–191.

Visi šio straipsnio autoriai dėsto Pėčo (Vengrija) universitete, yra KMUSR projekto Pietų Vengrijoje lektoriai.

- Ildikó Bırdossy dėsto metodiką ir mokymo planavimą.
 - Margit Dudís – pedagogikos mokslų kandidatė, docentė, vadovauja bendravimo ir profesinio meistriškumo kursams.
 - Csilla Pethőné Nagy dėsto vengrų kalbą ir literatūrą, dirba kvalifikacijos kėlimo darbą. Vadovėlių apie literatūros dėstymą remiantis KMUSR metodais autorė.
 - Erika Priskinnė Rizner dėsto istoriją, dirba kvalifikacijos kėlimo darbą.
-